

"Yaşıl dünya" "yaşıl təfəkkür"dən başlayır

COP29-da bu məsələ də müzakirə mövzusu olacaq

BMT-nin İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransının sessiyaları iqlim dəyişmələrinin ortaya çıxardığı fəsadların azaldılmasına və "yaşıl enerji"dən istifadəyə yönəlmiş qlobal təşəbbüslərin təşviqində mühüm rol oynayan beynəlxalq tədbirdir. Bu sessiya növbəti dəfə rəqəmsal dünyada "yaşıl texnologiya"larla bağlı tədqiqatların nəticələrinə əsaslanaraq, "yaşıl iqtisadiyyat" və ekologiya kimi problemlərə nəzər salmaq üçün 10 gün Bakıda fəaliyyət göstərəcək.

Bəri başdan onu qeyd deyək ki, Azərbaycanın evsahibliyi etdiyi COP29 iqlim dəyişikliyi ilə mübarizədə ən vacib tədbirlərdən biridir və "yaşıl enerji"nin gələcəyi və innovasiyalar mövzusunda qlobal səylərin artırılmasına yönəlib. "Yaşıl enerji" bərpaolunan enerji mənbələri vasitəsilə istehsal olunan və ətraf mühitə minimal təsir edən enerji növüdür. COP29 "yaşıl enerji"nin gələcəyini müzakirə etmək və bu sahədəki innovasiyaları dəstəkləmək üçün dünya liderlərini və ekspertləri bir araya gətirəcək.

Müxtəlif ideyaların reallaşacağına yönəlmiş qlobal konfransda, şübhəsiz, "yaşıl ideya" kimi təşəbbüs də irəli sürüləcək. Çünki COP29-da "düşünən beyin"lər toplaşacaq, elmin innovativ tərəflərindən çıxış edərək "yaşıl texnologiya"ların "yaşıl ideya"larla birləşməsinə stimül verən məsələləri gündəliyə gətirəcəklər. COP29-a qədər "düşünən beyin"lər "yaşıl inkişaf"a nail olmaq üçün "yaşıl təfəkkür"ü inkişaf etdirməyin yollarını arayıb, müxtəlif nəticələrə gəlirlər. "Yaşıl təfəkkür" təsdiq edir ki, "yaşıl iqtisadiyyat"ın formalaşmasında təbii ehtiyatlardan səmərəli istifadə məsələlərinə daha çox diqqət yetirilməlidir. Təbii ehtiyatların istifadəsi innovativ yeniliklərdən keçir. COP29-a hazırlıqlar onu göstərir ki, konfrans çərçivəsində müxtəlif innovativ texnologiyaların və qabaqcıl təcrübələrin mübadiləsi baş tutacaq. Bu, Azərbaycanın öz enerji sektoru və digər sahələrdə innovativ həlləri tətbiq etməsinə imkan verəcək. Həmçinin konfransda müzakirə edilən yeniliklər və texnologiyalar Azərbaycanın ekoloji dayanıqlılığını artırmağa kömək edəcək.

Elmi ictimaiyyətin qənaəti belədir ki, innovasiyaların artırılması iqlim dəyişikliyi ilə bağlı qlobal prosesdə həlledici rol oynayacaq. Onlar COP29 çərçivəsində daha çox nüvə təhlükəsizliyi mövzularının olmasını vacib hesab edirlər. Düşünürlər ki, bu sahəyə tək də dövlət deyil, özəl sektor da cəlb olunmalıdır. Təbii ki, qlobal konfransda özəl sektorun iqlim dəyişmələrinə innovativ yanaşmaları mühüm addımdır. Onların təkliflərinə açıq olduğunu bildirən COP29 rəhbərliyi həm özəl sektora, həm də vətəndaş cəmiyyətinə çağırış edib. Çünki özəl sektor, vətəndaş cəmiyyəti və investorlar prosesin bir parçası olmalıdırlar. Burada COP29-un rolu hökumət və qruplar arasında körpü yaratmaqdır. Bu baxımdan COP29-u yaxşı fürsət kimi dəyərləndirmək olar.

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının (AMEA) Akademik Həsən Əliyev adına Coğrafiya İnstitutunun şöbə müdiri, coğrafiya elmləri doktoru Səid Səfərov COP29-da müzakirə olunacaq məsələlərin həllində innovasiyaların roluna toxunaraq qeyd edir ki, "pərnik" qazların emissiyasını 35 faiz azaltmağa çalışmaq "yaşıl enerji"dən istifadəni genişləndirmək yeni texnologiyalar tələb edir: "Ənənəvi yanacaq birbaşa "yaşıl enerji" ilə əvəzləmək mümkünsüzdür. Belə etsək, iqtisadiyyat çökər. Kompensasiya üçün "yaşıl enerji"dən istifadə etmək lazım olur. Alternativ enerjinin ənənəvi yanacağın yerini tutması üçün böyük texnoloji güc lazımdır. Məsələn, külək enerjisindən istifadə edilməsi barədə danışırıq. Amma anlamaq lazımdır ki, bunu sözdə dömək asandır. Bunun üçün yeni texnologiya, mexanizm, xüsusi avadanlıqlar lazımdır". Mütəxəssis hesab edir ki, bunları təmin etdikdən sonra istifadə olunacaq avadanlıqları daim təkmilləşdirmək lazımdır ki, faydalı iş əmsalı aşağı düşməsin: "Məncə, COP29 özünün böyük töhfələrindən birini elə texnologiya sahəsinə verəcək. Dünyamızın ildən-ilə müasirləşdiyini nəzərə alsaq, gələcək nəsillər üçün ən gözəl yatırım da məhz budur".

Bəllidir ki, Yer kürəsinin temperatur rejimində dəyişikliklər sənayeləşmədən sonra baş verib. Atmosferdə olan karbon qazı, metan, su buxarı və digər "pərnik" effekti yaradan qazlar günəşdən gələn şüalara qarşı şəffaf olsalar da, Yerin şüalandırdığı qısa dalğalı şüalanmanın bir hissəsini geri qaytarırlar. Əgər atmosferdə "pərnik" effekti yaradan qazlar olmasaydı, onun qlobal temperaturu mənfə 15 dərəcə olardı ki, bu da canlıların varlığını mümkünsüz edərdi. Son illər insan fəaliyyəti nəticəsində atmosferin çirklənməsi qlobal və regional temperaturların artmasına səbəb olur ki, bu da bəşəriyyəti yeni problemlər qarşısında qoyur. İldən-ilə atmosfərə atılan karbon emissiyalarının miqdarı artdığından Yerin yüzilliklər ərzində formalaşan temperatur rejimi sürətlə dəyişməkdədir. Və bütün bunların həlli yolları, şübhəsiz, innovativ texnologiyalardan keçir.

Bu gün günəş və külək enerjilərindən geniş istifadə dünyanın mədəniyyəti üçün vacibdir. Bu günün əsas məqsədi, mədəniyyətin asılılığından xilas olmasına xeyli kömək edib. Təmiz enerji texnologiyaları olmasa, bərpaolunan enerjiden istifadə hələ daha uzun illər sonraya gedib çıxardı ki, nəticədə qlobal karbon qazı tullantıları atmosferi hədsiz çirkləndirər, dəhşətli faciələrin, fəlakətlərin qarşısının alınması mümkünsüz hala gələrdi. Yaddaş üçün qeyd edək ki, Azərbaycan 1990-cı illə müqayisədə 2030-cu ilə qədər istixana qazlarının miqdarının 35 faiz azaldılmasını hədəfləyir. 2030-cu ildən sonra isə daha iddialı hədəf müəyyən edilib ki, bu da 2050-ci ilə qədər istixana qazlarının miqdarının 40 faiz azaldılmasından ibarətdir. Bundan əlavə, Prezident İlham Əliyev işğaldan azad edilmiş əraziləri "yaşıl enerji" zonası elan edib. Bu ərazilərin 2050-ci ilədək "netto sıfır emissiya" zonasına çevrilməsi nəzərdə tutulur. Və bu məqsədlərin gündəmə gələcəyi, müzakirə ediləcəyi qlobal konfransda "düşünən beyin"lər "yaşıl ideya"ların "yaşıl texnologiya" və "yaşıl təfəkkür" vasitəsilə həyata keçəcəyini bir daha COP29 pəncərəsindən dünyaya çatdıracaqlar.

*Züleyxa ƏLİYEVƏ,
"Azərbaycan"*